

ΠΑΡΙΣΙ

30 Αυγούστου 1944

Όταν χτύπησε το κουδούνι εκείνο το ζεστό, νωθρό πρωινό, η Κοκό κατάλαβε πως είχαν έρθει να τη συλλάβουν. Ίσως, σε άλλες περιστάσεις, να είχε αναρωτηθεί ποιος χτυπούσε την πόρτα – μήπως της έφερναν καθαρά σεντόνια από το πλυντήριο ή κάποιος γκρουμ της έφερνε ένα γάντι που της είχε πέσει στο σαλόνι του ξενοδοχείου. Τώρα, όμως, ήξερε ποιος ήταν.

Παρόλο που η μοκέτα του διαδρόμου είχε πνίξει τα βήματά τους, αυτή τους είχε διαισθανθεί, με εκείνο το πονηρό, ζωώδες ένστικτό της. Κι έπειτα, το άγριο χτύπημα του κουδουνιού, το τρεχαλητό της καμαριέρας και το βίαιο άνοιγμα της πόρτας, τη βεβαίωσαν.

Έσβησε το τσιγάρο της σε ένα σταχτοδοχείο. Με έκπληξη ένιωσε πως έτρεμε. Για να καλμάρει, άναψε αμέσως καινούργιο τσιγάρο. Ο ασπριδερός ήλιος που έμπαινε από τα παράθυ-

ρα, έκανε ζεστό το δωμάτιό της στο Ριτζ, που μύριζε βαριά από άρωμα Νο5, τσιγάρα και τα ροζ τριαντάφυλλα που γέμιζαν τα κρυστάλλινα βάζα στα τραπέζια.

Μέχρι εκείνη την ώρα, δεν πίστευε πως θα τη συνελάμβαναν, παρόλο που μία από τις γνωστές της, την ηθοποιό Αρλετί, την είχαν πιάσει επειδή συζούσε με έναν ανώτερο αξιωματικό της Λουφτβάφε. Η Αρλετί, που ήταν τόσο διάσημη ώστε να μη χρειάζεται να πλασάρει δεύτερο όνομα, μοστράριζε παντού αυτή τη σχέση της. Πήγαινε σε κινηματογραφικές πρεμιέρες και στην όπερα με τον εραστή της, τον συνόδευε σε δεξιώσεις στη γερμανική πρεσβεία. Η Κοκό και ο δικός της εραστής, όμως, ήταν διακριτικοί, σπάνια πήγαιναν σε μέρη όπου μπορούσαν να τους αναγνωρίσουν.

Τώρα, όμως, την έζωσε η ανησυχία. Άνοιξε μια χαραμάδα την πόρτα της κρεβατοκάμαράς της και κοίταξε τους στρατιώτες. Ήταν δύο νεαροί των Γαλλικών Δυνάμεων Εσωτερικού, των FFI όπως τις έλεγαν, που είχαν μπει στη σουίτα της, με βλοσυρές εκφράσεις και πιστόλια να κρέμονται από τις ζώνες τους. Ο Σπατς είχε ήδη φύγει από το Παρίσι, μαζί με τους Γερμανούς που υποχωρούσαν. Και η Κοκό ήταν μόνη, όπως της είχε συμβεί τόσες φορές στη ζωή της, με μόνη συντροφιά τη φήμη της και τα λεφτά της και τα μυστικά της – όλα εκείνα που δεν άφηναν κανέναν να την πλησιάσει ιδιαίτερα.

Ψάχνοντας στη σιφονιέρα της να βρει καθαρές κάλτσες, καταμέτρησε σιωπηλά τα αποδεικτικά της αθωότητάς της: Είχε κλείσει τον οίκο μόδας πριν καταφθάσουν οι Γερμανοί και είχε κρατήσει ανοιχτή μόνο την μπουτίκ όπου πουλούσε το άρωμά της. Δεν είχε πάει ποτέ σε γεύματα και δεξιώσεις της γερμανικής πρεσβείας. Αντίθετα από την Αρλετί και τους φίλους της, τον

Ζαν Κοκτώ* και τον Σερζ Λιφάρ,** η Κοκό απέφευγε τα κλαμπ και τα θέατρα της μόδας στα οποία σύχναζαν οι κατακτητές. Δεν είχε πάει στο Μπαλέτο της Όπερας του Παρισιού ούτε μία φορά στα τέσσερα χρόνια της Κατοχής, παρά τις προτροπές του Λιφάρ που ήταν διευθυντής του Μπαλέτου και ο οποίος, σε ένα ταξίδι που έκανε στο Βερολίνο, είχε παρουσιάσει στον ίδιο τον Χίτλερ ένα φιλμ που τον έδειχνε να χορεύει. Ο Κομαντάν βέβαια, ο Γερμανός Διοικητής του Παρισιού, της είχε επιτρέψει να παραμείνει στο Ριτζ. Και τι αποδείκνυε τάχα αυτό; Αποδείκνυε μόνο πως ήταν εξυπνότερη από τους περισσότερους άλλους: ήξερε να αποκτά αυτό που ήθελε. Το μεγάλο αυτό ξενοδοχείο ήταν το σπίτι της, απ' όταν άφησε το διαμέρισμά της στην οδό Φωμπούρ Σαιντ-Ονορέ το 1933. Στο Ριτζ, βλέπεις, είχε βρει την άποψη εξυπηρέτηση που επιθυμούσε, την άνεση και την ασφάλεια μιας οικογένειας, που δεν είχε χαρεί ποτέ.

Τούτοι οι άνδρες είχαν έρθει να τη συλλάβουν εξαιτίας του Σπατς, φυσικά. Μα αυτό δεν ήταν δίκαιο αφού ο Γερμανός εραστής της δεν ήταν Ναζί. Δεν ήταν ένας βάνουσσος φονιάς. Στο κάτω κάτω της γραφής, η μητέρα του ήταν Αγγλίδα και ο ίδιος είχε περάσει το ένα τρίτο της ζωής του στο Παρίσι. Γιατί έπρεπε να νιώθει ενοχές για τον Σπατς η Κοκό; Λοιπόν, ούτε στην ντουλάπα θα χωνόταν να κρυφτεί, ούτε θα πηδούσε από το παράθυρο. Δεν ήταν καμιά δειλή.

---

*Ο Ζαν Κοκτώ (1889-1963) υπήρξε πρωτοποριακός ποιητής, συγγραφέας, σκηνοθέτης κ.ά. Από τις κυριότερες μορφές του σουρεαλισμού. Αν και απέσπασε πολλές τιμητικές διακρίσεις, κατηγορήθηκε ωστόσο για συνεργασία με τους Γερμανούς κατά την Κατοχή, αλλά απαλλάχτηκε από κάθε κατηγορία. (Σ.τ.μ.)

**Ο Σερζ Λιφάρ, ουκρανικής καταγωγής (1905-1986), υπήρξε ένας από τους μεγαλύτερους χορευτές και χορογράφους του 20ού αιώνα. (Σ.τ.μ.)

Στην πόρτα της κρεβατοκάμαρας ακούστηκε ένα απαλό χτύπημα. Η Κοκό την άνοιξε λίγο και είδε την καμαριέρα.

«Τι να κάνω, Μαντεμουαζέλ;» της ψιθύρισε.

«Πες τους να με αφήσουν ένα λεπτό να ντυθώ», απάντησε η Κοκό. «Αν δεν γυρίσω σε δύο ώρες, πες στον διευθυντή της μπουτίκ να τηλεφωνήσει στον Ουίνστον Τσώρτσιλ».

«Τον πρωθυπουργό;»

«Ναι. Το προσωπικό του τηλέφωνο θα το βρεις στην ατζέντα στο γραφείο μου».

Η Κοκό έκλεισε την πόρτα και πήγε στην ντουλάπα της. Αποφάσισε να βάλει τη νούμερο δύο φορεσιά της, ένα μπλε μαρέν ζέρσεϊ ταγέρ, που ήταν μια πιο χαλαρή εκδοχή της νούμερο ένα, που φορούσε τις εργάσιμες ημέρες. Πήρε από την κοσμηματοθήκη της μια τριπλή σειρά μαργαριτάρια και ένα βραχιόλι από σμάλτο και πετράδια και τα φόρεσε. Το ξανασκέφτηκε, όμως. Δεν χρειαζόταν να επιστήσει την προσοχή στα πλούτη της. Έβγαλε τα μαργαριτάρια και το βραχιόλι και τα έκρυψε.

Η Κοκό ήταν εξήντα ενός χρόνων, αλλά έδειχνε νεότερη χάρη στα άνογα βαμμένα καστανά μαλλιά της και τη σιλουέτα της. Μεσήλικη, με πολλές ερωτικές ιστορίες στο παρελθόν της, δεν είχε πάρει βάρος. Αντίθετα, είχε αδυνατίσει. Μπορούσε ακόμα να φοράει τα ρούχα που είχε σχεδιάσει μετά τον πρώτο Μεγάλο Πόλεμο: στενές φούστες, σακάκια χωρίς πέτα και γιακά, βραδινές τουαλέτες με λεπτές τιράντες και αμάνικα σεμιζιέ φορέματα.

Παίρνοντας μια αποφασιστική έκφραση, η Κοκό ίσωσε τη φούστα της και άνοιξε την πόρτα της κρεβατοκάμαρας. Στο σαλόνι στέκονταν δύο συνηθισμένοι νεαροί με καφέ παντελόνια και απλά άσπρα πουκάμισα. Από τις ζώνες τους κρέμονταν πιστόλια που γυάλιζαν. Στα манίκια τους ήταν περασμένα περιβραχιόνια

με τα αρχικά FFI και τον Σταυρό της Λωρραίνης, σύμβολα των Γαλλικών Δυνάμεων Εσωτερικού, της εθελοντικής ένωσης αντιστασιακών, στρατιωτικών και απλών πολιτών που είχαν πάρει τα όπλα με την αποχώρηση των Γερμανών.

«Γκαμπριέλ Σανέλ, ακολούθησέ μας», είπε ο πιο ψηλός νεαρός. Τα μάγουλά του ήταν γεμάτα εφηβικά μπιμπίκια, αλλά τα λεπτά καστανά μαλλιά του άρχιζαν κιόλας να αραιώνουν.

«Με τη διαταγή τίνος;» ρώτησε η Κοκό, με φωνή πιο δυνατή απ' όσο σκόπευε.

«Του λαού της Γαλλίας και των θυμάτων του φασισμού», είπε ο δεύτερος νεαρός. Ήταν κοντός και γεροδεμένος και έδειχνε ακόμα πιο νέος από τον συνάδελφό του, με ρόδινα μάγουλα και κατσαρά καστανά μαλλιά.

Η καμαριέρα είχε κρύψει το πρόσωπο στις παλάμες της και μυζόκλαιγε.

«Έχετε κάποια ταυτότητα;» απαίτησε να μάθει η Κοκό. Εκείνη δεν θα την έβλεπαν ποτέ να κλαίει.

«Πρέπει να μας ακολουθήσεις», επέμεινε ο πιο ψηλός νεαρός.

«Ποιος σας έχει δώσει διαταγές;»

«Αν δεν έρθεις με το καλό, θα σε πάρουμε με το άγριο».

Η Κοκό σταύρωσε τα χέρια της για να κρύψει το τρέμουλο. «Με ποια κατηγορία;»

«Της προδοσίας», είπε με σκληρή φωνή ο ψηλότερος.

Η Κοκό άδραξε την τσάντα της από το τραπεζάκι του χολ και με το κεφάλι ψηλά βγήκε από τη σουίτα. Προσπαθούσε να δείχνει σαν τραγική φιγούρα, κάτι σαν τη Ζαν ντ' Αρκ, ας πούμε, αλλά ένιωθε ταραγμένη ως το κόκαλο.

Το σαλόνι του ξενοδοχείου έσφυζε από δραστηριότητα. Άν-

δρες με χρυσοστόλιστες μπλε στολές μιλούσαν με τους πελάτες. Μα όλες οι συζητήσεις σταμάτησαν μόλις εμφανίστηκε η Κοκό ανάμεσα στους δύο νεαρούς των FFI. Ο Γκιγιόμ ντε Λαστούρ, ο ηλικιωμένος φαλακρός σύζυγος μιας από τις πιο πιστές πελάτισσές της, έκανε να της βγάλει το καπέλο σε χαιρετισμό, αλλά ο σύντροφός του, ένας χοντρός μεσήλικας, του κατέβασε το χέρι μορφάζοντας άγρια.

Στο πεζοδρόμιο, κάτω από την μπλε μαρκίζα του ξενοδοχείου, ο ψηλός νεαρός έδειξε ένα σαραβαλιασμένο αμερικάνικο τζιπ. Η Κοκό κάθισε στο πίσω κάθισμα. Η μέρα ήταν ηλιόλουστη και λαμπερή και οι δρόμοι ξεχειλίζουν ποδηλάτες. Το τζιπ κατηφόρισε την οδό Καμπόν και πέρασε μπροστά από τον αριθμό 31 και την μπουτίκ της Κοκό, έξω από την οποία σχηματιζόταν ήδη ουρά από στρατιώτες με φαιοπράσινες στολές. Αυτό συνέβαινε κάθε μέρα, από τότε που έβαλε μια ταμπέλα με την ανακοίνωση ότι προσφέρει δωρεάν αρώματα στους Αμερικανούς φαντάρους.

«Βλέπετε πόσο δημοφιλής είμαι στους Αμερικανούς;» είπε η Κοκό.

Αυτοί την αγνόησαν.

«Πού με πηγαίνετε;»

Ο γεροδεμένος, που καθόταν στη θέση του συνοδηγού, την κοίταξε αμίλητος.

Προσπέρασαν τον Κεραμεικό που οι πελούζες του γυάλιζαν σαν πράσινο σατέν και τα στρωμένα με άμμο δρομάκια του άστραφταν σαν σπασμένα κρύσταλλα. Δεν υπήρχαν πια οι κόκκινες σημαίες με τη μαύρη σβάστικα – στα δημόσια κτίρια ανέμιζαν πάλι οι τρίχρωμες γαλλικές σημαίες. Αν και στα καφενεία σέρβιραν ακόμα καφέ που είχε γεύση από βελανίδι και το μετρό λειτουργούσε λίγες μόνο ώρες την ημέρα, η ζωή αποκτούσε ξανά

κανονικότητα, ύστερα από τέσσερα χρόνια Κατοχής. Η λευκότητα της καλοκαιρινής ζέστης έφερνε μια μυρωδιά ελπίδας στα ρουθούνια της Κοκό. Την είχε ενθουσιάσει η αποχώρηση των Γερμανών και ένιωθε ανακούφιση που, φεύγοντας, δεν είχαν καταστρέψει το Παρίσι. Είχαν, όμως, αρπάξει ό,τι μπόρεσαν από τους καλλιτεχνικούς θησαυρούς της πόλης, μαζί με την κουζίνα της και την παράδοση της ομορφιάς. Αν το μπορούσαν, θα έκλεβαν και την παριζιάνικη άνοιξη.

Τώρα, όμως, τον έλεγχο τον είχαν τούτα τα παλικαράκια. Τέλος πάντων, η Κοκό θα επιζούσε και από αυτό. Τέτοια ήταν η ιστορία της ζωής της. Με τη δύναμη της θέλησής της είχε ανυψωθεί από τη φτώχεια στον πλούτο και τη δύναμη. Κόντρα σε κάθε αντιξοότητα. Και τώρα, βρισκόταν έκθετη στο έλεος αυτών των κατσουφιασμένων εφήβων. Μα δεν ήξεραν πως έχει ισχυρούς φίλους που θα τους έκαναν να λογοδοτήσουν επειδή τη συνέλαβαν;

«Ξέρετε πόσο σημαντικό είναι το όνομά μου;» είπε στους νεαρούς που της είχαν γυρισμένη την πλάτη. «Κανείς δεν έχει κάνει όσα εγώ για τη διατήρηση της γαλλικής υψηλής ραπτικής». Σιωπή από τα μπροστινά καθίσματα του τζιπ. «Είστε παιδιά, δεν περιμένω να ξέρετε πόσο ζωτική σημασία έχει για τη Γαλλία η μόδα. Ρωτήστε τις μητέρες σας να σας πουν». Έπρεπε να πάψει να μιλάει, το ήξερε. Αυτό ήταν το μεγαλύτερο ελάττωμά της. Δεν ήξερε πότε δεν έπρεπε να μιλάει. Όμως, τη σιωπή δεν την άντεχε. Τη γέμιζε με ό,τι της ερχόταν στο κεφάλι.

Ήξερε πως στο παρελθόν είχε πει πάρα πολλά. Στο μυαλό της έρχονταν κουβέντες που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν εναντίον της: Τα ασυλλόγιστα σχόλια που είχε κάνει πριν από μερικές ημέρες για τον Ντε Γκωλ, ας πούμε, καθώς παρακολου-

θούσε από το μπαλκόνι του Χοσέ Μαρία Σερτ* την παρέλαση της απελευθέρωσης. Είχε πει ότι φοβόταν πως ο στρατηγός θα αποδεικνυόταν ένας ακόμα δημαγωγός. Μα αυτά ήταν λόγια του αέρα, βέβαια.

Δεν έβγαινε πολύ, τώρα τελευταία. Ο πόλεμος δεν είχε τελειώσει ακόμα. Την περασμένη μόλις εβδομάδα, βόμβες που εξαπέλυσαν οι Γερμανοί από το Μπουρζέ είχαν πέσει στην πόλη σκοτώνοντας και τραυματίζοντας εκατοντάδες ανθρώπους και καταστρέφοντας την αγορά των Αλ. Μεγάλες τρύπες έχασκαν στα πεζοδρόμια από τα οποία πολίτες είχαν ξεκολλήσει πλάκες για να στήσουν οδοφράγματα. Σωροί από σακιά με άμμο μπλόκαραν δρόμους και συχνά ακούγονταν πυροβολισμοί. Η Κατοχή είχε προκαλέσει πολύ θυμό και μίσος, πάρα πολλή ντροπή και σύγχυση, για να πάψει μια και καλή η βία. Μόνο που τώρα Γάλλοι χτυπιόνταν με Γάλλους, όπως είχε συμβεί τόσες φορές στην αιματοβαμμένη ιστορία αυτού του έθνους.

Η Κοκό άναψε τσιγάρο και φύσηξε τον καπνό ψηλά. «Πείτε μου τουλάχιστον πού με πηγαίνετε», είπε όσο πιο έντονα μπορούσε.

«Απαγορεύεται το κάπνισμα!» γάβγισε ο γεροδεμένος νεαρός, έσκυψε πίσω και της άρπαξε το τσιγάρο.

Ύστερα από είκοσι λεπτά έφτασαν στο αρχηγείο της αστυνομίας, ένα τεράστιο κτίριο στο Ιλ ντε λα Σιτέ. Μπροστά στον δρόμο έστεκε ένα καμένο γερμανικό άρμα μάχης, σαν τεράστιο καρβουνιασμένο έντομο. Πιο κει, ήταν μαζεμένο ένα μεγάλο φωνακλάδικο πλήθος. Σαν να γινόταν κάποιος εορτασμός. Γυναίκες με φτωχικά ρούχα και παπούτσια με φελά –αυτά που

---

* Καταλανός περίφημος ζωγράφος, 1874-1945. Σ.τ.μ.

φορούσαν στη διάρκεια του πολέμου— και άνδρες με μπερέδες γελούσαν και κουνούσαν τα χέρια τους. Σχολιαρόπαιδα με κοντά παντελονάκια έτρεχαν ενθουσιασμένα ολόγυρα. Ένα κοριτσάκι με κολλαριστό άσπρο φόρεμα χτύπαγε παλαμάκια σκαρφαλωμένο στους ώμους του πατέρα του.

Καθώς το τζιπ διέσχιζε με κόπο το πλήθος, το βλέμμα της Κοκό έπεσε στο κεφαλόσκαλο της εισόδου του κτιρίου – και της κόπηκε η ανάσα. Μια όμορφη κοπέλα ήταν καθισμένη σε μια καρέκλα και ένας άνδρας με ένα μεγάλο ψαλίδι στεκόταν πίσω της και την κούρευε. Δύο κτηνώδεις τύποι με τουφέκια κρεμασμένα στους ώμους τους κρατούσαν από τα αδύνατα μπράτσα της την κοπέλα καθώς τα χρυσαφένια μαλλιά της έπεφταν στο χώμα. Η κοπέλα δεν έδειχνε παραπάνω από δεκαπέντε χρόνων, αλλά ήταν πολύ γενναία και δεν έκλαιγε.

Σύντομα ήταν φαλακρή. Αίμα έτρεχε από το λευκό κρανίο της, όπου την είχε γδάρει το ψαλίδι. Εκείνος που την κρατούσε από το δεξί χέρι την τράβηξε να σηκωθεί και την απομάκρυνε, ενώ το πλήθος φώναζε *Πουτάνα των φρίτσηδων! Αυτό κάνουμε στους προδότες!* Την επόμενη στιγμή έσπρωξαν στην καρέκλα μια άλλη κοπέλα, μια καστανή εικοσάχρονη. Αυτή κοίταξε με απηφισιά το πλήθος, μα εκείνος με το ψαλίδι τής τράβηξε πίσω το κεφάλι και έπιασε να την κουρεύει.

Τα κακόμοιρα τα κορίτσια! Γιατί πάντα οι γυναίκες εξευτελιζόνταν και τιμωρούνταν για τις αμαρτίες των ανδρών; Άνδρες είχαν αρχίσει τον πόλεμο, άνδρες είχαν φερθεί σαν κτήνη. Ναυτία κυριεύσε την Κοκό, της ήρθε εμετός. Αυτή ήταν πολύ διάσημη για να υποστεί ένα απλό κούρεμα. Κατά πάσα πιθανότητα θα τη βασάνιζαν και θα την άφηναν να σαπίσει στην ίδια φυλακή όπου είχε περάσει τα τελευταία δυστυχισμένα χρόνια της η Μαρία

Αντουανέτα. Μα η Κοκό προτιμούσε να πεθάνει, παρά να δει να πηγαίνουν χαμένα όσα είχε πετύχει στη ζωή της.

Οι στρατιώτες την έμπασαν στο κτίριο από μια πλαϊνή πόρτα, την ανέβασαν από μια παμπάλαια σκάλα που έτριξε και την πήγαν σε ένα δωμάτιο ανακρίσεων στον τρίτο όροφο. Την έσπρωξαν μέσα και έκλεισαν πίσω της την πόρτα. Η Κοκό άκουσε το κλειδί να γυρίζει στην κλειδαριά, τα βήματά τους να αντηχούν με θόρυβο στη σκάλα, και τις φωνές τους γεμάτες ενθουσιασμό. Κοίταξε ολόγυρα στο δωμάτιο. Ήταν μικρό, βρόμικο και επιπλωμένο με κάτι παλιές σαραβαλιασμένες καρέκλες και ένα γδαρμένο τραπέζι φορτωμένο με έγγραφα και φακέλους.

Στη μια άκρη του τραπεζιού βρισκόταν ένα μεγάλο μαύρο τηλεφώνο. Δίπλα του, ένα τεράστιο ψαλίδι. Της θύμιζε εκείνο που κρέμαγε στον λαιμό της για να κόβει τα φρουφρού των ντεμοντέ φορεμάτων. Με το ψαλίδι είχε δημιουργήσει τη φήμη και την περιουσία της, για να καταλήξει τώρα εδώ πέρα. Γι' αυτήν να ήταν τάχα τούτο το ψαλίδι;

Άκουσε το κλειδί να γυρίζει στην κλειδαριά, η πόρτα άνοιξε μερικά εκατοστά και αμέσως ξανάκλεισε με κρότο. Απέξω άκουσε δύο ανδρικές φωνές και έγειρε στην πόρτα για να ακούει καλύτερα.

«Άμα εμφανιστεί ο ταγματάρχης, θα γίνει θηρίο», είπε πανικόβλητος ο ένας άνδρας.

«Η κίνηση στους δρόμους είναι απαίσια. Δεν θα φτάσει ποτέ εδώ», είπε ο άλλος.

«Ο ταγματάρχης είπε να περιμένουμε!»

«Τώρα είμαι εγώ επικεφαλής».

«Ήθελε να την ανακρίνει προσωπικά. Δεν πιστεύω να σχεδιάζεις... Θα γίνει έξω φρενών αν αγνοήσεις τη διαταγή του αρχηγείου!»

«Μέχρι να έρθει, θα έχουν τελειώσει όλα».

Η πόρτα άνοιξε διάπλατα και η Κοκό τραβήχτηκε. Στο δωμάτιο μπήκαν οι δύο άνδρες. Ήταν ντυμένοι σαν εκείνους που την είχαν συλλάβει, με σκούρα παντελόνια και λευκά πουκάμισα με σηκωμένα μανίκια. Φορούσαν και οι δύο περιβραχιόνια των FFI. Ο ένας έδειχνε τριαντάρης. Ήταν ψηλόλιγνος, με κοντοκουρεμένα μαύρα μαλλιά, μαύρο φουντωτό μουστάκι και νευρικά μαύρα μάτια. Ο άλλος δεν έδειχνε πάνω από δεκάξι χρόνων, παιδί ακόμα, με φουντωτά σαν θάμνο καστανά μαλλιά και λείο, άτριχο πρόσωπο. Ωστόσο ήταν πολύ πιο μεγαλόσωμος από τον συνάδελφό του, με φαρδιούς ώμους και χοντρά πόδια.

Ο μεγαλύτερος, που ήταν ο βασικός ανακριτής, αγριοκοίταξε την Κοκό ενώ ο μικρός τής έριξε στα κλεφτά μια πλάγια ματιά. Κάθισαν και οι δύο στο τραπέζι και ο ανακριτής ξερόβηξε για να κάνει την Κοκό να τον προσέξει. Εκείνη τσιτώθηκε και έκανε ένα βήμα.

«Ονομάζεσαι Γκαμπριέλ Σανέλ;» τη ρώτησε ο ανακριτής.

«Ξέρετε ποια είμαι». Τα χέρια της έτρεμαν, αλλά η φωνή της ήταν ψυχρή και σταθερή.

Ο ανακριτής συμβουλευτήκε ένα ντοσιέ. «Γεννήθηκες στις 19 Αυγούστου 1883, στη Σομύρ».

Η Κοκό ανατρίχιασε ακούγοντας την ημερομηνία της γέννησής της.

«Απάντησε, παρακαλώ».

Εκείνη γύρισε αλλού το πρόσωπο αγνοώντας τον, αλλά ο ανακριτής επέμεινε.

«Είναι σωστή η χρονολογία;»

«Ναι», αποκρίθηκε η Κοκό αναστενάζοντας βαριά.

«Πριν από τον πόλεμο, έφτιαχνες φορέματα».

«Ναι...» Δίστασε για μια στιγμή και ύστερα πρόσθεσε: «Έφερα επανάσταση στη μόδα».

Ο ανακριτής τής έδειξε την καρτέλα. «Κάθισε».

«Έχεις εξουσία να με κρατήσεις; Δεν είσαι μέλος του τακτικού στρατού». Κάθισε, έβγαλε το καπέλο και τα γάντια της, και τα ακούμπησε πάνω στην τσάντα της που την είχε αφήσει στο πάτωμα. Ο πανικός της λιγόστευε. Τον είχε ζυγίσει τον ανακριτή. Αντίθετα από εκείνους που την είχαν συλλάβει και από τούτον εδώ τον μικρό, αυτός ήταν ενήλικος. Οι τρόποι του, όμως, ήταν άκαμπτοι. Η Κοκό διαισθάνθηκε πως δεν καταλάβαινε από μικροδιαφορές και αποχρώσεις. Έπρεπε να είναι προσεκτική με δαύτον.

«Είμαι λοχαγός των Γαλλικών Δυνάμεων Εσωτερικού της Γαλλικής Δημοκρατίας», είπε ο ανακριτής.

«Μπράβο σου», αποκρίθηκε η Κοκό και έδειξε με το κεφάλι το αγόρι που έγραφε μανιωδώς σε ένα μικρό σημειωματάριο. «Αν είχα όπλο, θα ήμουν κι εγώ ένας τραμπούκος γεμάτος αυτοπεποίθηση».

Το αγόρι σταμάτησε να γράφει και σήκωσε το κεφάλι με αθώο αλλά τρομοκρατημένο ύφος. Φορούσε πέδιλα και η Κοκό πρόσεξε πως τα πόδια του ήταν βρόμικα.

Ο ανακριτής ψαχούλεψε τους φακέλους, τράβηξε μια φωτογραφία και την έσπρωξε πάνω στο τραπέζι, προς τη μεριά της Κοκό. Έδειχνε τον εραστή της, ωραίο, ξανθό, ντυμένο με άγογο κοστούμι, καμηλό παλτό και μαύρη ρεπούμπλικα. «Τον γνωρίζεις αυτόν τον άνδρα;» τη ρώτησε.

Η έκφραση της Κοκό μαλάκωσε κοιτάζοντας τη φωτογραφία, μα αμέσως πήρε ουδέτερο ύφος. «Τον γνωρίζω χρόνια».

«Είναι πολύ νεότερός σου, σωστά;»

«Λιγάκι».

Ο εραστής της ήταν δεκατρία χρόνια νεότερός της. Συνήθως, όταν κάποιος αναφερόταν σε αυτή τη διαφορά ηλικίας, η Κοκό φούντωνε από οργή. Τώρα, ένιωσε ένα παγερό ρίγος.

«Ξέρεις πού βρίσκεται τώρα;» τη ρώτησε ο ανακριτής.

«Όχι. Έχω μία εβδομάδα να τον δω».

«Δεν σου είπε πού θα πήγαινε; Δεν σε αποχαιρέτησε;»

«Ηρθε όντως να με αποχαιρετήσει, επειδή είναι κύριος».

«Επέστρεψε στη Γερμανία, ε;»

«Πιθανόν».

Ο ανακριτής τη λοξοκοίταξε σκεφτικός. Καθώς μασουλούσε την άκρη του μουστακιού του, η Κοκό πρόσεξε πως ήθελε τριμάρισμα. «Δεδομένου ότι κοιμόσουν στο κρεβάτι του επί τέσσερα χρόνια, θα περίμενα να τον ακολουθήσεις με τους άλλους Ναζί, όταν το 'σκασαν από το Παρίσι».

«Ο Σπατς κοιμόταν στο δικό του κρεβάτι κι εγώ στο δικό μου».

«Ο Σπατς;»

«Έτσι τον λένε οι φίλοι του. Σημαίνει σπουργιτάκι».

«Το κανονικό του όνομα είναι Χανς Γκύντερ φον Ντινκλάγκε. Σωστά;»

Η Κοκό κατένευσε.

Ο ανακριτής έσκυψε πάνω από το τραπέζι τόσο πολύ κοντά της, που η Κοκό μύρισε την ιδρωτίλα από το πολυφορεμένο πουκάμισό του. «Ειρωνικό αυτό το παρατσούκλι», είπε. «Στη φωτογραφία δείχνει μεγαλόσωμος, σωματώδης. Καμία σχέση με σπουργιτάκι».

«Έτσι τον έλεγαν μικρό, επειδή ήταν μικροκαμωμένος και ασθενικός».

Η Κοκό ένωσε έναν νυγμό αποθυμιάς καθώς στο μυαλό της ήρθε το πρώτο πρωινό που ξύπνησαν μαζί σε ένα κρεβάτι. Το χρυσαφένιο φως που διαπερνούσε τις κουρτίνες χάιδευε το μακρύ, αθλητικό κορμί του Σπατς, κι εκείνης η καρδιά ξεχειλίζει από ευχαρίστηση. Ποτέ της δεν είχε ξανακοιμηθεί με τόσο ωραίο άνδρα.

Ο ανακριτής κοίταξε τη φωτογραφία. «Εμένα μου δείχνει σαν τέλειο δείγμα άριας ανδροπρέπειας».

«Ό,τι πεις. Η μητέρα του είναι Αγγλίδα». Η Κοκό έβγαλε από την τσέπη της την τσιγαροθήκη της, από ροζ χρυσό με διαμαντένιο κούμπωμα. Παλιά, τούτη η τσιγαροθήκη ανήκε σε έναν αυθεντικό Άγγλο, τον Άρθουρ Κάπελ, τον μοναδικό άνδρα που αγάπησε αληθινά, ο οποίος, όμως, είχε πεθάνει πριν από είκοσι πέντε χρόνια. Γιατί όλοι αυτοί οι υπέροχοι άνδρες της πεθαίνουν ή την εγκαταλείπουν; Εκείνη βέβαια μπορούσε να φροντίσει μόνη τον εαυτό της, αλλά είχε κουραστεί να το κάνει.

Έβγαλε ένα τσιγάρο και το έφερε στα χείλη της. Κοίταξε τον ανακριτή. Την κοίταξε κι αυτός, χωρίς να κάνει κίνηση να της ανάψει το τσιγάρο. Η Κοκό έσκυψε στην τσάντα της να βρει τον αναπτήρα της.

«Ο φον Ντινκλάγκε είναι πούρος Γερμανός. Δεν σε ενοχλούσε αυτό;»

Η Κοκό άναψε το τσιγάρο της και φύσηξε τον καπνό πάνω στον ανακριτή. «Κατ' εσέ, πρέπει να ζητάω το διαβατήριο κάποιου πριν γίνω ερωμένη του;»

Ο ανακριτής έκλεισε τα μάτια για να αποφύγει τον καπνό. «Μαντάμ, πες μου πού είναι ο φον Ντινκλάγκε».

«Μαντεμουαζέλ».

Ο ανακριτής την κοίταξε από πάνω ως κάτω σαν να εξέταζε

αρχαίο έργο τέχνης ή ένα παλιό αυτοκίνητο και έψαχνε να του βρει γδαρσίματα και χτυπήματα. «Μαντεμουαζέλ;»

«Είμαι η Γκραντ Μαντεμουαζέλ. Ρώτα όποιον θες στον κόσμο της μόδας, να σου το πει».

«Εδώ δεν είμαστε για να μιλήσουμε για μόδα. Από σένα θέλω να μου πεις πού θα βρω τον Σπατς σου».

«Δεν έχω ιδέα».

«Είδες ποτέ τον φον Ντινκλάγκε με στολή;»

«Ποτέ! Φορούσε πάντα κοστούμια παραγγελμένα σε ράφτη του Λονδίνου και πουκάμισα από του Σαρβέ».

«Εκτός από Ναζί, είναι και φιγουρατζίδικο παγόνι», γέλασε ξερά ο ανακριτής.

«Δεν ήταν Ναζί. Έτσι ήθελε να νομίζουν εκείνοι. Ήθελε μόνο να τη βγάλει καθαρή στον πόλεμο, όπως όλου».

«Και πώς την έβγαζε καθαρή;»

«Δεν ξέρω τι έκανε όταν δεν ήταν μαζί μου. Όταν τον γνώρισα, ήταν ακόλουθος στην πρεσβεία, μα μη με ρωτήσεις τι κάνει ένας ακόλουθος».

«Πρωωθεί τη ναζιστική ιδεολογία».

«Νομίζεις πως καθόμασταν και συζητούσαμε *τέτοια πράγματα*;»

«Τι συζητούσατε;»

«Τι θα φάμε για βραδινό. Ό,τι συζητάνε οι περισσότεροι άνθρωποι».

Ο ανακριτής έσφιξε τα χείλη σε ένα προσποιητό μειδίαμα. Σπάνια έπρεπε να χαμογελάει, σκέφτηκε η Κοκό. «Γιατί με συλλάβατε;» ρώτησε.

«Για προδοτική συνεργασία με τον εχθρό».

«Εγώ αγαπάω την πατρίδα μου», είπε μαλακά η Κοκό. «Δεν είμαι ένοχη».

«Αυτό θα το συζητήσουμε». Ο ανακριτής έπαιξε ταμπούρλο με τα δάχτυλα στο τραπέζι. «Είτε ήσουν με τους Ναζί, είτε ήσουν εναντίον τους».

«Δυστυχώς, νεαρέ, το πράγμα δεν ήταν απλώς άσπρο ή μαύρο», του αντιγύρισε η Κοκό κοιτάζοντάς τον διαπεραστικά.